

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Валентина Попова ¹

¹ доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, Інституту професійної освіти НАПН України, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8931-8880>, e-mail: pvv33sam@gmail.com

Реферат:

Актуальність: дослідження економічних передумов підготовки кваліфікованих фахівців є необхідною передумовою комплексного запровадження національної політики державно-приватного партнерства.

Мета: окреслення економічних передумов запровадження державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Методи: теоретичні, статистичні, макроекономічного, порівняльного і ретроспективного аналізу, приведення рядів динаміки до єдиних цін.

Результати: проаналізовано взаємозв'язок змін кількісних і видаткових параметрів в натуральних і єдиних цінах з визначенням реальних економічних передумов запровадження державно-приватного партнерства в галузі професійної освіти; виявлено щільний зв'язок цих передумов з макроекономічними параметрами станом української економіки та її інституційним середовищем; окреслено ті недоліки видаткової політики, які спричинили негативні тенденції в цій освітній галузі; обґрунтовано необхідність переорієнтації інституційних змін на сприяння приватному підприємництву, як першочергового завдання для створення гідних передумов спрямування людського капіталу на розвиток національної економіки.

Висновки: встановлено причини парадоксальної невідповідності кількісних показників і фінансування галузі професійної освіти – суб'єктивні (пов'язані з ціновим чинником) і об'єктивні (пов'язані з відсутністю інституційного стимулювання підприємництва до налагоджування державно-приватного партнерства).

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, державно-приватне партнерство, національна економіка, інститути, бюджет.

Вступ. Стан професійної (професійно-технічної) освіти (далі: П(ПТ)О) щільно пов'язаний зі станом національної економіки. Цей зв'язок є двостороннім і має певні особливості. Освітня галузь не отримує прямого доходу від державних видатків і приватних інвестицій. Вона створює людський виробничий, інтелектуальний і творчий капітал для отримання доходу у державних і приватних секторах економіки. Людський капітал є визначальним для розвитку приватного бізнесу і надходжень до державного бюджету.

Відмова від командного централізованого управління суттєво змінила умови функціонування П(ПТ)О в Україні. Вагомими ознаками змін є звільнення української економіки від московського

диктату і сприяння розвитку підприємницької діяльності. Цільовими настановами державних інституцій є вже не заборона приватного підприємництва, а налагоджування взаємовигідного партнерства з ним.

Опанування цими новими умовами було перерване спробою збройного загарбання України 24 лютого 2022 р. Перебіг воєнних дій дає підстави стверджувати, що завданням П(ПТ)О у найближчому майбутньому буде підготовка фахівців для відновлення національної економіки. Актуальним для вирішення цього завдання і переходу до державно-приватного партнерства є дослідження економічних передумов підготовки кваліфікованих фахівців.

Джерела. Економічному розвитку сприяє відповідність інституційного середовища інвестиційно-інноваційній ініціативі приватного капіталу. Гармонізація цих складових у формі державно-приватного партнерства (ДПП) є каталізатором цивілізаційного процесу.

У посібнику СЕК ООН – UNECE – (United Nations Economic Commission for Europe, 2008, с. 1) з цього приводу вказується на концесії як форми приватного фінансування та ноу-хау приватного сектора в державний сектор. Сучасне бачення такого партнерства має певні відмінності, воно запроваджується «з метою отримання синергетичного ефекту у реалізації суспільних та державних інтересів (сталий розвиток суспільства, ефективний розвиток економіки, зростання якості життя населення, створення суспільних благ тощо)» (Круглов, 2019, с. 20).

Одним із найбільш важливих завдань системи освіти в умовах сучасних інституційних перетворень є необхідність: «побудувати ефективну систему професійної підготовки конкурентоспроможних кадрів та створити умови для професійного розвитку особистості впродовж життя; налагодити державно-приватне та соціальне партнерство на засадах співфінансування і спільного управління закладами освіти» (Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність, 2021, с. 3). Виконання цього завдання нерозривно пов'язане з загальним станом української економіки, який супроводжується погіршенням кількісних показників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (Radkevych, 2021). Тобто, економічні передумови є важливим елементом реформування цієї освітньої галузі від початку незалежності української держави (Radkevych, 2019).

Фахівці Європейського фонду освіти (ETF) (2017, с. 61) у контексті розгляду української проблематики професійної освіти дають таке визначення: «Розглядаючи міжнародний досвід використання державно-приватного партнерства в ПТО, його можна розуміти як механізм координації дій та розподілу відповідальності між державними та приватними зацікавленими сторонами ПТО з метою формулювання, проектування, фінансування, управління або підтримки проекту спільного інтересу». У широкому розумінні йдеться про охоплення системою освіти усіх верств і категорій працездатного населення на засадах соціального партнерства. Наприклад, зацікавлення і навчання дорослих, значна кількість яких, приблизно 59%, не беруть участь у економічно активній діяльності (OECD, 2019, с. 15).

Питання фінансування освітньої галузі є дискусійним в контексті концепції ДПП. Ця проблема полягає у тому, що «роботодавці покривають лише 2% від загальної суми витрат професійної освіти і навчання, водночас, у країнах ЄС частка витрат роботодавців може сягати 60%» (Освітня експертна група УГП, 2019).

Огляд вітчизняних і закордонних джерел свідчить про значний інтерес до П(ПТ)О як до рушія економічних і соціальних змін.

Метою даного дослідження є окреслення економічних передумов запровадження державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Методи. Методичні засади досягнення поставленої мети полягають у порівняльному аналізі офіційних статистичних даних. Напрями цих порівнянь обрано з урахуванням можливості їх використання у перспективних дослідженнях. Відповідно до зарубіжного досвіду на перше місце варто поставити людей, переконатися, що «ДПП забезпечує співвідношення ціни та якості»; перед початком реалізації проекту провести повний аналіз витрат і вигод (United Nations Economic Commission for Europe, 2008, с. 59-60).

Загальні методологічні настанови аналізу економічних передумов запровадження ДПП у сфері П(ПТ)О спрямовані на виявлення: а) параметрів надходження фінансових ресурсів; б) необхідності змін у механізмі фінансування внаслідок неефективного функціонування; в) доцільності і економічної обґрунтованості затрат на забезпечення потенційного економічного ефекту.

У даній публікації висвітлені початки такого комплексного дослідження, що ґрунтується на теоретичних методах ретроспективного аналізу визначальних показників. Кількість навчальних закладів і учнів П(ПТ)О порівнюються з видатками на цю сферу освіти. Для поглибленого аналізу видатків використовується метод досягнення наскрізної порівняльності рядів динаміки (Парфенцева & Попова, 2008). Цей метод призначений для дотримання параметричної єдності вартісних показників у всій хронологічній послідовності. Він полягає у приведенні усього динамічного ряду видатків до єдиного рівня цін. Методика дослідження цієї сфери освіти розширена порівнянням з річними змінами ВВП України. Зв'язок результатів статистичних обстежень з інституційними змінами досліджено з використанням методів макроекономічного аналізу.

Результати. Дослідження економічних передумов запровадження ДПП у сфері П(ПТ)О в Україні ґрунтується на порівняльному аналізі змін

кількості закладів освіти і учнів зі змінами видатків на цю сферу освіти.

Первинний аналіз

У первинному аналізі П(ПТ)О використані офіційні статистичні дані кількості закладів і учнів (Державна служба статистики України, 2021) та видатків у натуральних цінах (Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність, 2021, с. 350, с. 353). Впродовж 2002 –

2020 рр. кількісні показники П(ПТ)О в Україні мали в основному негативну динаміку зі значною нерівномірністю змін (Табл. 1). У загальному підсумку скорочення склало: закладів – у 1,35, учнів – у 2,03 рази. Тобто, у 2020 р. для української економіки велась підготовка приблизно у 2 рази меншої кількості кваліфікованих фахівців, ніж у 2002 р.

Таблиця 1

Кількісні показники П(ПТ)О в Україні, 2002 – 2020 рр.

Рік	Заклади, од.	Учні, тис.	Темп приросту, %	
			– закладів	– учнів
2002	962	501,90	–	–
2003	953	493,10	-0,94	-1,75
2004	1011	507,30	6,09	2,88
2005	1023	496,60	1,19	-2,11
2006	1021	473,80	-0,20	-4,59
2007	1022	454,40	0,10	-4,09
2008	1018	443,60	-0,39	-2,38
2009	975	424,30	-4,22	-4,35
2010	976	433,50	0,10	2,17
2011	976	409,40	0,00	-5,56
2012	972	423,30	-0,41	3,40
2013	968	391,20	-0,41	-7,58
2014	814	315,60	-15,91	-19,33
2015	798	304,10	-1,97	-3,64
2016	787	285,80	-1,38	-6,02
2017	756	269,40	-3,94	-5,74
2018	736	255,00	-2,65	-5,35
2019	723	245,80	-1,77	-3,61
2020	711	246,90	-1,66	0,45

Порівняємо ці зміни зі змінами показників макрорівня і видатків на П(ПТ)О. Відповідно до офіційних статистичних даних, загальна чисельності населення України у 2002 – 2020 рр. зменшилась майже на 15% (з 48,7 до 41,4 млн. осіб) (Державна служба статистики України, 2021, с. 25). Такі демографічні зміни негативно вплинули на освітню галузь. Але їх не можна розглядати як основний деструктивний чинник оновлення трудового потенціалу економіки.

Видатки зведеного бюджету на П(ПТ)О впродовж 2002 – 2020 рр. збільшились у 15,7 разів (з 733,06 до 11515,88 млн. грн.) (рис. 1). Дослідження відносних змін видатків дає уявлення про загальний характер політики щодо структури джерел і темпів фінансування. Структура видатків на П(ПТ)О радикально змінилась. Навантаження було перекладене з державного на місцеві бюджети: зменшення у 1,8 рази (з 701,90 до 392,50

млн. грн.) і збільшення у 357 разів (з 31,16 до 11123,38 млн. грн.), відповідно.

2011 р. є фактичним роком зміни джерел фінансування П(ПТ)О, коли частка видатків з державного бюджету зменшилась до 19,6%, а з місцевих – зросла до відповідних 80,4%. У 2015 р. відмічається подальше збільшення видатків з місцевих бюджетів і зменшення державних видатків у структурі зведеного бюджету майже до 2,0%.

Такі радикальні зміни структури видатків супроводжуються високим ступенем нерівномірності їх надходжень. Річні темпи приросту видатків зведеного бюджету змінювався від найбільшого у 2005 р. (53,82%) до від'ємного у 2014 р. (-5,98%), а видатків з державного бюджету – від найбільших у 2005 р. (54,18%) до від'ємних у 2015 р. (-90,57%). Знаковим є те, що у 2014 – 2015 рр. видатки державного бюджету на

П(ПТ)О зменшилися у 10,6 разів (з 1321,20 до 124,60 млн. грн.).

Зростання видатків з місцевих бюджетів у 357 разів також було нерівномірним: річні темпи їхнього приросту коливались від найбільших у

2007 р. (485,90%) і у 2011 р. (338,81%) до від'ємних у 2014 р. (-5,73%). У 2006 – 2007 рр. вони зросли у 5,8 рази (з 90,31 до 529,13 млн. грн.), у 2010 – 2011 рр. – у 4,4 рази (з 972,55 до 4267,62 млн. грн.).

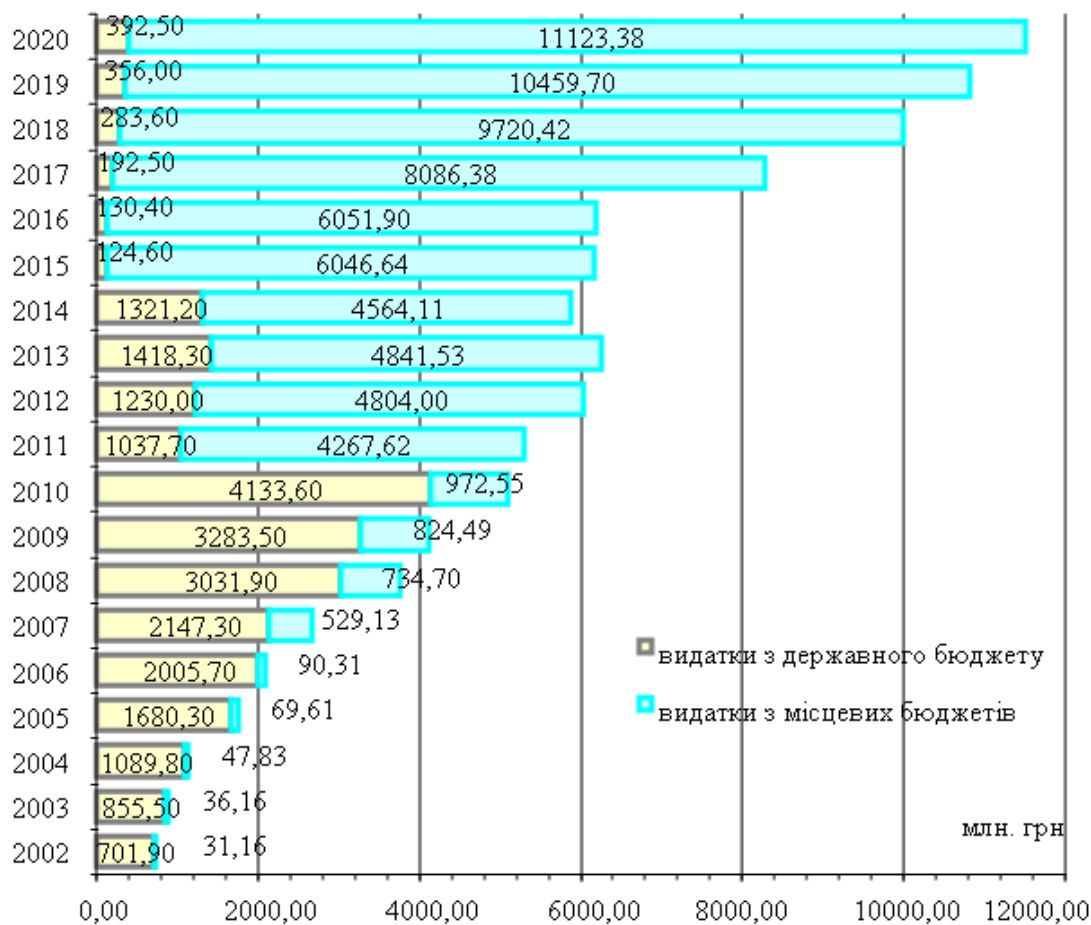

Рис. 1. Структура видатків на П (П-Т) О в Україні у 2002 – 2020 рр. (у фактичних цінах)

Радикальні інституційні зміни джерел видатків на П(ПТ)О і багаторазове їхнє збільшення супроводжуються вкрай негативними змінами визначальних показників цієї освітньої галузі. Порівняння наведених рядів динаміки показує щільний зворотній зв'язок зведеного бюджету з кількістю закладів і учнів, коефіцієнти кореляції, відповідно: -0,84 та -0,93.

Така неузгодженість змін показників у межах галузі спонукає повернутись до розширеного економічного порівняння на макрорівні. Дані Таблиці 1 і рис. 1 дають змогу здійснити порівняльний аналіз змін кількісних показників і видатків на П(ПТ)О з періодичними змінами в українській економіці:

2002 – 2008 рр. – темпи приросту ВВП склали у середньому 6,8%:

- кількість закладів зросла з 962 до 1018 (5,8%),
- кількість учнів скоротилася з 501,9 до 443,6 тис. (-11,6%),

– видатки зведеного бюджету зросли з 733,1 до 3766,6 млн. грн. (413,8%);

2008 – 2011 рр. – падіння темпів приросту ВВП (-15,1% у 2009 р.):

– кількість закладів скоротилася з 1018 до 976 (-4,1%),

– кількість учнів скоротилася з 443,6 до 409,4 тис. (-7,7%),

– видатки зведеного бюджету зросли з 3766,6 до 5305,3 млн. грн. (40,9%);

2011 – 2014 рр. – майже незмінні темпи приросту ВВП:

– кількість закладів скоротилася з 976 до 814 (-16,6%),

– кількість учнів скоротилася з 409,4 до 315,6 тис., (-22,9%),

– видатки зведеного бюджету зросли з 5305,3 до 5885,3 млн. грн. (10,9%);

2014 – 2020 рр. – падіння темпів приросту ВВП (-9,8% у 2015 рр.):

- кількість закладів скоротилася з 814 до 711 (-12,7%),
- кількість учнів скоротилася з 315,6 до 246,9 тис., (-21,8%),
- видатки зведеного бюджету зросли з 5885,3 до 11515,9 млн. грн. (95,7%).

Наведене порівняння показує, що зв'язок між темпами приросту ВВП та темпами приросту кількості закладів і учнів П(ПТ)О є середнім (коєфіцієнти кореляції 0,57 і 0,33 відповідно). Такий стан, хоча і є негативним для економіки у цілому, але не суперечить логіці взаємозв'язку досліджуваних показників.

Рік

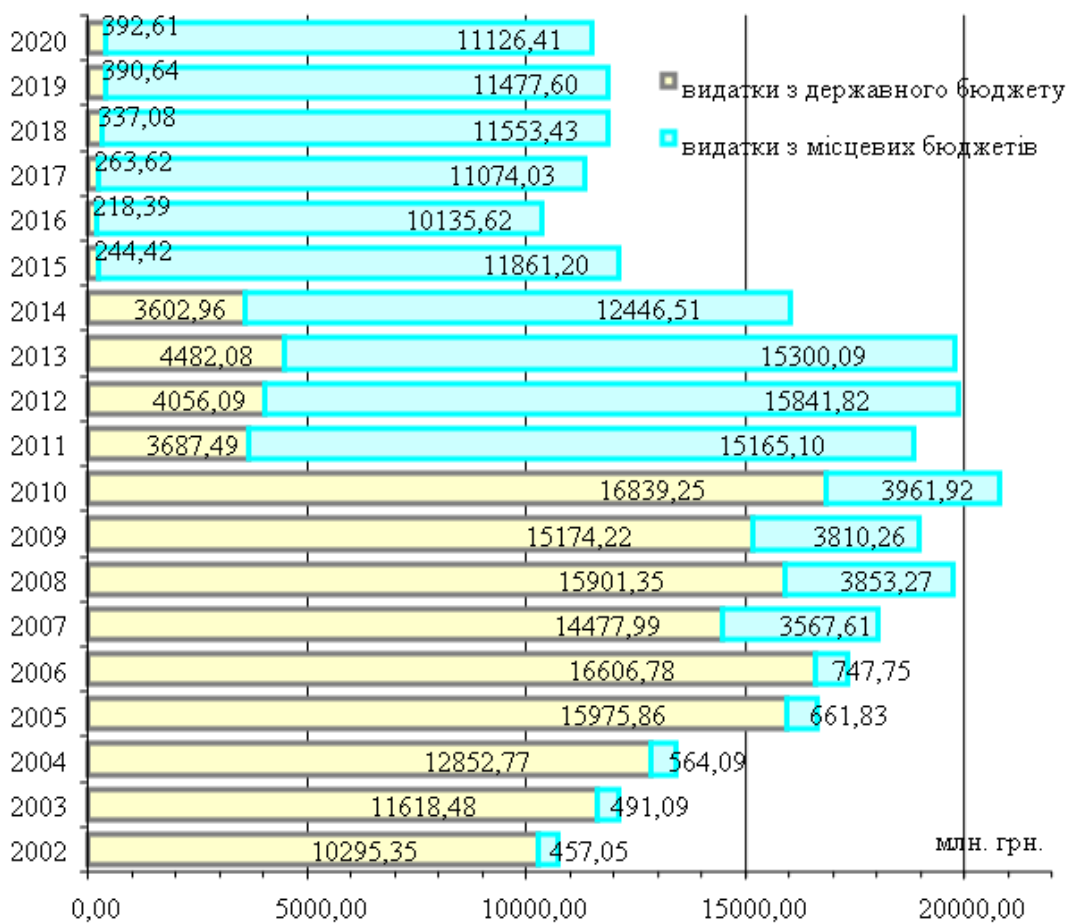

Рис. 2. Структура видатків на П(ПТ)О в Україні у 2002 – 2020 рр. (у цінах 2020 р.)

За отриманими даними збільшення видатків зведеного бюджету на П(ПТ)О у 2002 – 2020 рр. складає уже не 15,7 разів (як це було за фактичними цінами), а 6,7% (з 10752,40 до 11519,01 млн. грн.). Суттєва різниця відмічається не лише у величині, а й у характері зростання цього показника. Якщо за даними у фактичних цінах вони майже неухильно зростають (за виключенням незначного зменшення у 2014 р.), то його зміни за даними у цінах 2020 р. є циклічними, з вершиною циклу у 2010 р. Усунення похибок, пов'язаних з коливаннями вартості грошової одиниці,

Разом з тим, дослідження на макрорівні демонструє невідповідність аналогічній тій, яка спостерігалась на рівні П(ПТ)О. Багаторазове зростання видатків спостерігається на тлі у цілому негативних змін у економіці України. Сукупність виявлених суперечностей дає підстави для проведення поглибленого аналізу.

Поглиблений аналіз

У поглибленому аналізі динамічні ряди видатків у фактичних цінах (рис. 1) приведені до цін останнього року дослідження (рис. 2).

дає також більш достовірне уявлення про структурні зміни видатків на П(ПТ)О. У загальному підсумку видатки з державного бюджету зменшились не у 1,8, а у 26,2 рази, а з місцевих бюджетів – зросли не у 357, а, майже пропорційно у 24,3 рази.

Порівняльний аналіз на макрорівні демонструє більш щільний зв'язок змін видатків на П(ПТ)О з загальноекономічними змінами в Україні. Наприклад, видатки зведеного бюджету змінювались за періодами наступним чином: у 2002 – 2008 рр. зросли не на 413,8%, а на 83,7%;

у 2008 – 2011 рр., 2011 – 2014 рр. та 2014 – 2020 рр. не зросли на 40,9%, 10,9% і 95,7%, а, навпаки, зменшились на 4,57%; 14,87%, 28,23%, відповідно. Разом з тим, річні темпи приросту видатків на П(ПТ)О за джерелами надходження у цінах 2020 рр. так само характеризуються високим ступенем нерівномірності.

Обговорення. Приведення економічних показників до єдиних цін виправило похибки статистичного оцінювання П(ПТ)О у фактичних цінах. Але питання вкрай негативних змін кількісних показників за майже незмінного фінансування цієї галузі залишається відкритим. Причини такої невідповідності криються на інституційному рівні.

У першу чергу слід розглянути радикальну зміну структури видатків на П(ПТ)О. Результатом реформи децентралізації в Україні стала зміна джерел фінансування професійно-технічної освіти з переважним навантаженням на бюджеті місцевих органів влади. Ці кошти, за даними МОН, покривають потреби закладів П(ПТ)О лише на 45-60% (Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2019, с. 12). Їх фінансове забезпечення фактично було перенесене з однієї державної кишені на інші розпорошені державні кишені. Потужні транс-акційні витрати на розбудову нової розгалуженої інфраструктури розподілу коштів є цілком очікуваними від таких реформ. Скорочення кількісних показників П(ПТ)О можна пояснити відволіканням видатків від їх забезпечення на їх нове підпорядкування.

Наступною непрямою, але вагомою причиною є те, що зазначені структурні зміни залишили осторонь приватне підприємництво. Те приватне підприємництво, поява якого мала стати ознакою відмови від колишнього командного адміністрування. Те приватне підприємництво, яке мало скласти потужний сектор національної економіки. І, нарешті, залишили осторонь те приватне підприємництво, потреби якого задовольняє система П(ПТ)О. Натомість, зазначені структурні зміни мають чіткі ознаки інституційного переходу до державно-місцевого партнерства. Такий підхід ставить під сумнів факт існування того приватного підприємництва, з яким може бути налагоджене державне партнерство.

Ринкові відносини в Україні запроваджувались не природним шляхом, як це було у інших країнах, а на пострадянських руїнах. Ваучерна приватизація державного майна породила купку так званих олігархів. Їхня монопольна поведінка

гальмує розвиток малого і середнього бізнесу. Їхнє монопольне положення забезпечує надприбутки без витрат на технічні удосконалення і на підготовку працівників високої кваліфікації. Навпаки, чим нижча кваліфікація працівника, тим більше можна зекономити на його заробітній платні.

Орієнтація економіки України на експорт харчової і промислової сировини є ще однією з причин відсутності попиту на професійну освіту. З одного боку, таке виробництво передбачає володіння відносно простими навичками, які досить швидко здобуваються безпосередньо на робочому місці. З іншого – сучасну молодь приваблюють такі високотехнологічні види діяльності, потреба в яких і освіта яким в Україні мало поширені.

Так виглядає сукупність обставин, які витісняють усю систему П(ПТ)О поза межі інтересів національної економіки. Відсутність попиту на робочу силу робить непотрібною її пропозицію. Трудові ресурси не використовуються належним чином з відповідними втратами ВВП (Попов, 2011).

Закордонний досвід вільний від подібного минулого, а тому і не має подібних рудиментів. На підприємницькій ініціативі ґрунтується могутність сучасних держав – лідерів світової економіки. Партнерське узгодження інтересів держави і підприємництва демонструє потужний синергетичний ефект. Система підготовки кваліфікованих фахівців має відповідне налаштування.

Наприклад, заснована у 1933 році комерційна компанія Nissan надає кваліфіковану освіту у власній системі Nissan Automobile Technical College (2022). Масштаб державно-приватного партнерства цієї компанії вийшов далеко за межі Японії. Окрім 5 коледжів у Японії підготовка здійснюється у Сполучених Штатах і Великобританії. Уряд Великобританії надає державну субсидію при купівлі і пільги при використанні автомобілів Nissan (2022). Перше є фактичним субсидюванням японського виробника, а друге – стимулюванням попиту на його продукцію.

Своєчасними у контексті створення економічних передумов запровадження ДПП у сфері професійної освіти в Україні є аналітичні викладки Міністерства освіти та науки України. До початку військових дій 2022 р. на усунення недоліків цієї галузі освіти потрібне додаткове фінансування, яке у загальному підсумку складає 635 млн. грн. (Міністерство освіти і науки України, без дати, с. 16, 19). Ця сума більш як у 1,5 рази

перевищує видатки на П(ПТ)О з державного бюджету України у 2020 р. Як видно з наведеного, за посиланням переліку інтереси підприємницького сектору економіки напряму пов'язані з подоланням цих недоліків. Вимоги до змісту і облаштування навчального процесу також знаходяться у компетенції підприємництва. Тому за відповідних інституційних умов саме воно може бути зацікавлене у необхідному фінансуванні системи П(ПТ)О. В умовах воєнного стану і підготовки до післявоєнного відновлення національної економіки такий підхід може дати необхідний економічний і соціальний ефект від ДПП.

Висновки. Наявні економічні передумови запровадження державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти в Україні є парадоксальними. Незначне збільшення видатків супроводжується значним зменшенням кількісних показників П(ПТ)О. Послідовний аналіз виявив низку причин цього парадоксу.

Першою причиною був ціновий чинник статистичних даних. Приведення фінансових показників до єдиних цін усунуло парадоксальну невідповідність змін видатків і макроекономічних параметрів української економіки.

Друга причина криється у реформі структури видатків. Місцеві бюджети є складовими бюджетної системи України. Вони не містять вільних інвестиційних коштів для фінансування П(ПТ)О. Таким чином, зміна структури видатків 2002 – 2020 рр. лише замінила монопольне державне адміністрування П(ПТ)О на адміністрування у формі державно-місцевого партнерства.

Список посилань

Державна служба статистики України (2021). *Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (за даними Міністерства освіти і науки України)*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/ptu_u.html

Державна служба статистики України (2021). *Статистичний щорічник України за 2020 рік*. Київ.

Круглов, В. В., 2019. *Розвиток державно-приватного партнерства в Україні: механізми державного регулювання*. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр».

Міністерство освіти і науки України (без дати). *Пріоритети діяльності МОН України 2021 – 2030*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2021/19.08/MON.Presenter.font/Presenter-font.17.08-1.pdf>

Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність. Інформаційно-аналітичний збірник (2021). Київ: ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Освітня експертна група УГП (2019). *Три слони професійно-технічної освіти. Освітня політика*. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/1329-tri-slони-profesijno-tehnicnoji-osviti>

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України (2019). *Сучасний стан фінансування професійно-технічної освіти в Україні* URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/profesijno-tehnicna-osvita.pdf>.

Парфенцева, Н. О., & Попова, В. В. (2008). Зімкнення рядів динаміки ВВП для статистичного аналізу національної економіки. *Статистика України*, 4, 46-51.

Попов, В. Ю. (2011). Дослідження ринку праці в Україні у 1990 – 2009 рр. *Статистика України*, 4, 39-45.

Пуховська, Л. (2019). Сучасні вектори розвитку професійної освіти і навчання в країнах ЄС. В Локшина, О.І. (ред.). *Інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: збірник матеріалів III Міжнародної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2019»* (м. Київ, 30 травня 2019 р.). Київ: Пед. думка (с. 139-140).

European Training Foundation (ETF) (2017). *Decentralising vocational education and training in Ukraine: Momentum for action*, Torino, Italy: Report.

Nissan Automobile Technical College (2022). *Introduction of Nissan Automobile Technical College*. URL: <https://www.nissan-gakuen.ac.jp/international.html>

Nissan (2022). Government grants for electric cars and vans. URL: <https://www.nissan.co.uk/experience-nissan/electric-vehicle-leadership/subsidies.html>

Radkevych, V. (2019). A scientific pedagogical analysis of vocational education and training reforms during the early years of Ukraine's independence (1991-2000). *Professional Pedagogics*, (2(19), 142-153. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.142-153>

Radkevych, V. (2021). Modernization of professional (vocational) education in accordance with the needs of society and the requirements of the labour market. *Professional Pedagogics*, 2(23), 4-18. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.23.4-18>

OECD (2019). *Getting Skills Right: Making adult learning work in social partnership*. URL: <https://www.oecd.org/employment/emp/adult-learning-work-in-social-partnership-2019.pdf>

United Nations Economic Commission for Europe (2008). *Guidebook on Promoting Good Governance In Public-Private Partnerships*. United Nations, New York and Geneva. URL: <http://www.unece.org/index.php?id=2147>.

Переклад і транслітерація

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [State Statistics Service of Ukraine] (2021). *Zaklady profesiynoyi (profesiyno-tekhnichnoyi) osvity (za danymy Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny)* [State Statistics Service of Ukraine (2021). Institutions of professional (vocational) education (according to the Ministry of Education and Science of Ukraine)]. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/ptu_u.html, [in Ukrainian].

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [State Statistics Service of Ukraine] (2021). *Statystychnyy shchorichnyy Ukrayiny za 2020 rik. [Statistical Yearbook of Ukraine 2020]*. Kyiv, [in Ukrainian].

European Training Foundation (ETF) (2017). *Decentralising vocational education and training in Ukraine: Momentum for action*, Torino, Italy: Report., [in English].

Kruhlov, V. V., 2019. *Rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukrayini: mekhanizmy derzhavnogo rehulyuvannya [Development of public-private partnership in Ukraine: mechanisms of state regulation]*. Kharkiv: Vydvo KharRI NADU «Mahistr», [in Ukrainian].

Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny [Ministry of Education and Science of Ukraine] (undated). *Priorytety diyal'nosti MON Ukrayiny 2021 – 2030 [Priorities of the Ministry of Education and Science of Ukraine 2021 - 2030]*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2021/19.08/MON.Presenter.font/Presenter-font.17.08-1.pdf>, [in Ukrainian].

Nissan Automobile Technical College (2022). *Introduction of Nissan Automobile Technical College*. URL: <https://www.nissan-gakuen.ac.jp/international.html> [Accessed April 20, 2022]., [in English].

Nissan (2022). *Government grants for electric cars and vans*. URL: <https://www.nissan.co.uk/experience-nissan/electric-vehicle-leadership/subsidies.html>, [in English].

OECD (2019). *Getting Skills Right: Making adult learning work in social partnership*. URL: <https://www.oecd.org/employment/emp/adult-learning-work-in-social-partnership-2019.pdf>, [in English].

Ofis z finansovoho ta ekonomichnoho analizu u Verkhovniy Radi Ukrayiny [Office of Financial and Economic Analysis in the Verkhovna Rada of Ukraine] (2019). *Suchasnyy stan finansuvannya profesiyno-tekhnichnoyi osvity v Ukrayini [The current state of financing vocational education in Ukraine]*. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/profesijno-tehnicna-osvita.pdf>, [in Ukrainian].

Osvita v nezalezhniiy Ukrayini: rozvytok ta konkurentospromozhnist. Informatsiyno-analitychnyy zbirnyk. (2021). [Education in Independent Ukraine: Development and Competitiveness. Information and analytical collection]. Kyiv: DNU «Instytut osvitnoi analityky», [in Ukrainian].

Osvitnya ekspertna hrupa UHP [UGP Education Expert Group] (2019). *Try slony profesiyno-tekhnichnoyi osvity [Three elephants of vocational education]. Osvitnya polityka [Educational policy]*. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/1329-tri-slony-profesijno-tekhnichnoyi-osviti>, [in Ukrainian].

Parfentseva, N. O., & Popova, V. V. (2008). Zimknennia riadiv dynamiky VVP dlia statystychnoho analizu natsionalnoi ekonomiky [Closing the series of GDP dynamics for statistical analysis of the national economy]. *Statystyka Ukrainy [Statistics of Ukraine]*, 4, 46-51, [in Ukrainian].

Popov, V. YU. (2011). Doslidzhennya rynku pratsi v Ukrayini u 1990 – 2009 rr. [Labor market research in Ukraine in 1990 – 2009] *Statystyka Ukrainy [Statistics of Ukraine]*, 4, 39-45, [in Ukrainian].

Pukhovska, L. (2019). Suchasni vektory rozvytku profesiinoi osvity i navchannia v krainakh YeS [Modern vectors of development of vocational education and training in EU countries]. V Lokshyna, O.I. (red.). *Internatsionalizatsiia ta intehratsiia v osviti v umovakh hlobalizatsii: zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoi konferentsii «Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita 2019»* (m. Kyiv, 30 travnia 2019 r.) [Internationalization and integration in education in the context of globalization: Proceedings of the III International Conference "Pedagogical Comparative Studies and International Education 2019" (Kyiv, May 30, 2019)]. Kyiv: Ped. dumka (s. 139-140), [in Ukrainian].

Radkevych, V. (2019). A scientific pedagogical analysis of vocational education and training reforms during the early years of Ukraine's independence (1991-2000). *Professional Pedagogics*, (2(19), 142-153. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.142-153>, [in English].

Radkevych V. (2021). Modernization of professional (vocational) education in accordance with the needs of society and the requirements of the labour market. *Professional Pedagogics*, 2(23), 4-18. URL: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.23.4-18>, [in English].

United Nations Economic Commission for Europe (2008). Guidebook on Promoting Good Governance In *Public-Private Partnerships*. United Nations, New York and Geneva. URL: <http://www.unece.org/index.php?id=2147>, [in English].

ECONOMIC PRECONDITIONS FOR THE INTRODUCTION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF VOCATIONAL EDUCATION IN UKRAINE

Valentina Popova ¹

¹ Doctor of Sciences in Economics, Professor, Leading researcher of the laboratory of foreign systems of vocational education and training, Institute of Vocational Education of the National Academy of educational Sciences of Ukraine, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8931-8880>, e-mail: pvv33sam@gmail.com

Abstract

Relevance: the study of economic preconditions for the training of qualified specialists is a necessary prerequisite for the comprehensive implementation of the national policy of public-private partnership.

Purpose: to outline the economic preconditions for the introduction of public-private partnership in the field of vocational (technical) education in Ukraine.

Methods: theoretical, statistical, macroeconomic, comparative and retrospective analysis, reduction of time series to uniform prices

Results: the interrelation of changes in quantitative and expenditure parameters in physical and uniform prices with the definition of real economic preconditions for the introduction of public-private partnership in the field of vocational education is analyzed; the close connection of these preconditions with macroeconomic parameters of the state of the Ukrainian economy and its institutional environment is revealed; the shortcomings of the expenditure policy that caused negative trends in this field of education are outlined; the necessity of reorientation of institutional changes to the promotion of private enterprise as a priority task for creating decent preconditions for directing human capital to the development of the national economy is substantiated.

Conclusions: it is proved that the paradoxical discrepancy between quantitative indicators and funding for vocational education has subjective sources related to the price factor, and objective, related to the lack of institutional incentives for entrepreneurship to establish public-private partnerships.

Keywords: *professional (vocational) education, public-private partnership, national economy, institutions, budget.*

Стаття надійшла до редакції: 30.04.2022

Прийнято до друку: 12.05.2022